

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt mandag den 9. marts 2020

Sag 3/2019

A for

- 1) Anpartsselskabet II af 26. juni 2013 under konkurs
- 2) M&B Holding ApS under konkurs
- 3) A under konkurs

og

B for

B under konkurs

(advokat Ole Spiermann for alle)

mod

Her Majesty's Revenue and Customs

(advokat Morten Planthin)

I tidligere instans er afsagt kendelse af Østre Landsrets 15. afdeling den 26. september 2018 (B-2646-10, B-2647-10, B-2648-10, B-1323-11, B-3886-13, B-4103-13, B-1856-15, B-1857-15, B-1972-15 og B-2115-16).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Vibeke Rønne, Oliver Talevski, Jens Kruse Mikkelsen og Anne Louise Bormann.

Påstande

De kærende, A for Anpartsselskabet II af 26. juni 2013 under konkurs, M&B Holding ApS under konkurs og A under konkurs samt B for B under konkurs, har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Indkærede, Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC), har nedlagt påstand om stadfæstelse.

Sagsfremstilling

De britiske skattemyndigheder (HMRC) anlagde den 17. maj 2010 sag mod bl.a. de kærende ved High Court of Justice med påstand om betaling af ca. 40 mio. GBP i erstatning. Til støtte herfor gjorde HMRC gældende, at de havde deltaget i momskarruselsvig i forbindelse med eks- og import af mobiltelefoner.

Den 19. april 2013 afsagde High Court of Justice deldom vedrørende 26 ud af 719 transaktionskæder (momskaruseller), og de kærende blev fundet erstatningsansvarlige for HMRC's tab for så vidt angår ca. 1,2 mio. GBP. Retssagen er efter det oplyste fortsat verserende for så vidt angår nogle af de resterende transaktionskæder.

På baggrund af de verserende sager ved High Court of Justice blev der i årene 2010-2015 ad flere omgange foretaget arrest i Danmark i aktiver tilhørende de kærende til sikkerhed for det af HMRC rejste krav.

Under behandling af de efterfølgende justificationssager, der af Københavns Byret blev henvist til behandling ved landsretten som 1. instans, opstod der spørgsmål om, hvorvidt High Court of Justices dom af 19. april 2013 har bindende virkning i Danmark i henhold til Bruxelles I-forordningen (forordning nr. 44/2001 af 22. december 2000). Afgørende herfor er, om dommen i henhold til forordningens artikel 1, stk. 1, er inden for "det civil- og handelsretlige område".

Den 30. juni 2016 afsagde Østre Landsret deldom i sagen, hvorved landsretten fandt, at High Court of Justices dom af 19. april 2013 ikke kunne karakteriseres som en dom inden for "det civil- og handelsretlige område" og dermed ikke har bindende virkning i Danmark efter Bruxelles I-forordningen. Landsretten lagde i henhold til EU-Domstolens dom af 12. september 2013, sag C-49/12, vægt på bl.a., at HMRC i sagen for High Court of Justice i et ikke ubetydeligt omfang havde anvendt oplysninger, som var indhentet via de danske skattemyndigheder i medfør af forordning nr. 1798/2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdi-afgift mv.

De kærende har under den fortsatte sag ved landsretten gjort gældende bl.a., at danske domstole ikke er kompetente til at realitetsbehandle HMRC's betalingspåstande i de anlagte justifikationsager. Landsretten har taget stilling til bl.a. dette spørgsmål ved kendelse af 26. september 2018. Af kendelsen fremgår herom bl.a.:

”Danske domstoles kompetence

Der er mellem parterne enighed om, at ingen af de sagsøgte var momspligtige i Storbritannien i den for sagen relevante periode fra august 2004 til januar 2006, og at de sagsøgte derfor ikke hæfter for eventuel unddraget moms i medfør af de britiske momsregler.

Der er mellem parterne endvidere enighed om, at HMRC til brug for retssagen mod de sagsøgte ved High Court of Justice tilvejebragte oplysninger om disse fra blandt andet de danske skattemyndigheder i medfør af forordning 1798/2003 af 7. oktober 2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift mv., og at HMRC gjorde brug heraf under sagen, herunder i relation til de påkendte 26 transaktionskæder.

Der er mellem parterne – som også fastslået af EU-Domstolen i dom af 12. september 2013 (C-49/12) og landsretten i deldom af 30. juni 2016 – endelig enighed om, at HMRC's krav mod de sagsøgte ved High Court of Justice støttes på britiske civilretlige regler om erstatning uden for kontrakt (”unlawful means conspiracy”).

Efter karakteren af og det retlige grundlag for HMRC's krav mod de sagsøgte finder landsretten, at den har kompetence til at behandle de af HMRC nedlagte betalingspåstande. Det forhold, at HMRC's påståede tab skyldes manglende betaling af moms i England, eller det forhold, at HMRC i et ikke ubetydeligt omfang har udøvet offentligretlige beføjelser ved indsamlingen af de dokumenter, som HMRC har påberåbt sig til støtte for det rejste erstatningskrav mod de sagsøgte, jf. herved landsrettens deldom af 30. juni 2016, kan ikke føre til noget andet resultat.

De sagsøgtes påstand om afvisning, subsidiært frifindelse, tages derfor ikke til følge.”

Anbringender

De kærende har anført navnlig, at HMRC helt overvejende har indsamlet beviser til støtte for sit erstatningskrav og tilrettelagt sin sagsførelse på offentligretligt grundlag. Dommen afsagt af High Court of Justice den 19. april 2013 falder således uden for Bruxelles I-forordningens område, således som fastslået ved landsrettens deldom af 30. juni 2016. Begrænsningen af Bruxelles I-forordningen til det civil- og handelsretlige område afspejler europæisk retstradition inden for international privatret og med tilknytning til folkeretten. I nyere tid er fortolkningen og anvendelsen af retstraditionen sket ikke mindst i sammenhæng med EU-Domstolens fortolkning af forordningens artikel 1.

Det er almindeligt anerkendt, at folkerettens regler om immunitet kan afskære en stats domstole fra at behandle sager mod en anden stats myndigheder. Tilsvarende står det centralt i den fælleseuropæiske retstradition, som ligger til grund for Bruxelles I-forordningens artikel 1, at en stat ikke stiller sine domstole til rådighed for en anden stat. Danske domstole afviser således at have kompetence i sager, der vil indebære en håndhævelse af en fremmed stats myndighedsudøvelse, når der ikke foreligger særlig hjemmel i dansk ret. Det sker for at beskytte den danske stats suverænitet.

Danske domstole er ikke underlagt fremmede staters myndighedsudøvelse, og danske borgere er ikke gennem de danske domstole underlagt fremmede staters myndighedsudøvelse. Dette har indebåret, at eksempelvis danske domstole ikke anvender udenlandsk offentlig ret. Der skal i denne sag tages stilling til, om det samme gælder, hvor danske domstole nok ikke anmodes om at anvende udenlandsk offentlig ret, men om at træffe afgørelse på et grundlag, som den udenlandske offentlige myndighed har indsamlet og forberedt på grundlag af udenlandsk offentlig ret. I begge tilfælde optræder den udenlandske myndighed som myndighed til forskel fra en privat part. Det har efter Bruxelles I-forordningen begrundet, at en dom om de kærendes erstatningsansvar falder uden for det civil- og handelsretlige område, og tilsvarende bør det begrunde, at en sag om erstatningsansvar falder uden for danske domstoles kompetence. Det har i den forbindelse ikke betydning, om udenlandsk offentlig ret skal anvendes af danske domstole under sagen, eller om udenlandsk offentlig ret har været anvendt af den udenlandske myndighed i sagens forberedelse.

Engelske domstole har selv afvist at behandle erstatningskrav fremsat af konkursboer med danske skattemyndigheder som eneste kreditor.

Konsekvensen af at følge europæisk retstradition vil være, at HMRC's erstatningskrav ikke kan anerkendes og fuldbyrdes i Danmark, og at HMRC heller ikke i Danmark kan opnå dom for samme erstatningskrav. Der er imidlertid ikke noget usædvanligt heri, og det beror i den konkrete sag på, at HMRC har valgt at oplyse sagen på offentligretligt grundlag. Herudover er der mellem skattemyndigheder i EU etableret et særligt grundlag for samarbejde, som HMRC har undladt at gøre brug af.

Det er ikke afgørende, at det krav, som HMRC har rejst, ikke er baseret på engelsk momslovgivning, men på erstatningsretlige regler i engelsk ret. I lige så vidt omfang som danske domstole ikke skal anvende udenlandske offentligretlige regler, skal danske domstole heller ikke anvende regler, der træder i stedet herfor, og som udspringer af udenlandsk offentlig ret og hviler på en fremmed stats suverænitetssudøvelse.

I forhold til dansk ret og i mangel af andre fortolkningshensyn kan der opstilles en formodning for, at grænserne i dansk international proces- og privatret er de samme, som fastslået i EU-Domstolens retspraksis om Bruxelles I-forordningens artikel 1.

Den særlige regulering i Rådets direktiv 2010/24 om gensidig bistand ved inddrivelse af fordringer i forbindelse med skatter, afgifter og andre foranstaltninger, som er gennemført i dansk ret, afspejler den nævnte europæiske retstradition, hvorefter en stat i EU i udgangspunktet ikke stiller sine domstole til rådighed for en anden stat. Noget sådant kræver således særlig hjemmel.

HMRC har anført navnlig, at kravet kan realitetsbehandles af danske domstole, fordi det baserer sig på engelske og danske regler om erstatning uden for kontrakt, og således ikke baserer sig på offentligretlige regler. Der er tale om et erstatningskrav for medvirken til tredjemands retsbrud og ikke et udenlandsk offentligretligt krav, der direkte eller indirekte hviler på udenlandsk offentlig ret eller en udenlandsk myndigheds suverænitetssudøvelse. Det forhold, at der til støtte for erstatningskravet er fremlagt beviser, der er indhentet på grundlag af forordning 1798/2003 af 7. oktober 2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift, ændrer ikke herved. Forordningen er udtryk for et fælleseuropæisk regelsæt, som er gældende i både Danmark og England, og sagen er således ikke oplyst på grundlag af regler, der er uforenelige med danske retsprincipper.

HMRC kan optræde som sagsøger ved de danske domstole, og der er værneting for kravet, jf. retsplejelovens § 235 og § 238. HMRC kan, selv om HMRC ikke har hjemting i Danmark, anlægge sag ved de danske domstole. HMRC opfylder endvidere de sædvanlige betingelser om partshabilitet og proceshabilitet, idet HMRC er en offentlig myndighed i England. Endvidere har HMRC som skadelidt retlig interesse i sagerne.

Det er uden betydning, at kravet ikke kan fuldbyrdes i Danmark i medfør af Bruxelles I-forordningen, fordi HMRC har indhentet og anvendt dokumenter fra de danske skattemyndigheder i medfør af forordning 1798/2003 af 7. oktober 2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift. Dette forhold kan ikke ændre kravets karakter, men relaterer sig alene til spørgsmålet om, hvorvidt dommen afsagt af High Court of Justice den 19. april 2013 kan tillægges bindende virkning i Danmark i medfør af Bruxelles I-forordningen. HMRC er en offentlig myndighed, hvorfor det er både naturligt og nødvendigt at anvende offentligretlige beføjelser i sager om momssvindler. HMRC kunne således ikke alene på grundlag af en mistanke om momssvindler anlægge civil retssag mod de kærende med påstand om betaling af et ukendt beløb. Der er hverken i litteratur eller retspraksis holdepunkter for, at måden, hvorpå en udenlandsk offentlig part har oplyst en konkret sag, medfører, at et krav baseret på erstatningsret skal omkvalificeres til et krav af offentligretlig karakter med den konsekvens, at kravet ikke kan indtales ved en domstol i et andet land.

Hensynet bag det i litteraturen antagne princip om, at fremmede staters offentligretlige regler ikke anvendes af domstolene, er en iboende frygt for, at man derved fremmer fremmede staters interesser på bekostning af egne interesser. Håndhævelsen af kravet eller den i sagen foretagne indhentelse af dokumenter strider ikke mod nationale danske interesser og retsprincipper.

Sammenholdes landsrettens afgørelse af 13. juni 2014 med landsrettens dom af 30. juni 2016 kan det konstateres, at High Court of Justices dom af 19. april 2013 hverken er omfattet af Bruxelles I-forordningen eller EU-direktivet om gensidig bistand ved inddrivelse af fordringer i forbindelse med skatter, afgifter og andre foranstaltninger. Tages de kærendes påstande til følge, vil dette medføre den u hensigtsmæssige retstilstand, at man kan søge ly i Danmark for erstatningskrav, der rejses som en konsekvens af involvering i momskarruselsvig i andre EU-lande.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår for Højesteret, om danske domstole har kompetence til at behandle det krav, som Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC) har fremsat over for de kærende.

De kærende har anført, at danske domstole ikke har kompetence til at behandle kravet. Der er tale om et offentligretligt krav, navnlig fordi HMRC under sagens forberedelse har optrådt som offentlig myndighed ved at indhente oplysninger fra de danske skattemyndigheder i medfør af Rådets forordning (EF) 1798/2003 af 7. oktober 2003 om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift mv.

Heroverfor har HMRC anført, at danske domstole har kompetence til at behandle kravet, fordi der er tale om et civilretligt erstatningskrav og ikke et offentligretligt krav.

Højesteret bemærker, at begrebet ”det civil- og handelsretlige område” i artikel 1, stk. 1, i Bruxelles I-forordningen efter EU-Domstolens faste praksis fortolkes som et selvstændigt EU-retligt begreb. EU-Domstolens afgrænsning af, hvornår en sag er omfattet af Bruxelles I-forordningen, er således ikke afgørende for, om en sag efter dansk ret må anses for offentligretlig eller civilretlig.

De kærende var ikke momspligtige i Storbritannien i den periode, som kravet angår. HMRC's krav hviler således ikke på en pligt til at betale moms, men er et erstatningskrav. Kravet bygger på en påstand om, at de kærende har deltaget i momskarruselsvig ved eksport og import af mobiltelefoner og dermed har handlet ansvarspådragende over for HMRC, som har lidt et tab ved at have refunderet købsmoms, uden at salgsmomsen blev betalt.

Højesteret finder på denne baggrund, at HMRC's krav må anses for et civilretligt krav. Højesteret finder endvidere, at kravet ikke har mistet sin civilretlige karakter ved, at HMRC har indhentet oplysninger fra de danske skattemyndigheder i medfør af forordningen om administrativt samarbejde vedrørende merværdiafgift mv.

I hvert fald under disse omstændigheder tiltræder Højesteret, at danske domstole har kompetence til at behandle kravet.

Højesteret stadfæster herefter kendelsen, hvorefter de kærendes påstande om afvisning eller frifindelse ikke tages til følge.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

I kæremålsomkostninger for Højesteret skal A og B hver betale 25.000 kr. til Her Majesty's Revenue and Customs.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage fra denne højesteretskendelses afsigelse og forrentes efter rentelovens § 8 a.